TEDMEM Bülten 2023 - 1

Değerli paydaşlarımız;

Bu bültenimizde son bir yılda gerçekleştirdiğimiz çalışmalarımızı derleyerek bir araya getirsek de 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve ülkemizi derinden etkileyen Kahramanmaraş merkezli depremlerin hemen ardından TEDMEM olarak biz de büyük bir üzüntü ve hassasiyetle odağımızı "afet"lere çevirdik. Türkiye'nin bir afet ülkesi olduğu gerçeğiyle yeniden yüzleştiğimiz bu süreçte, böylesi zor bir dönemi atlatabilmek ve tekrarlarının yaşanmasını önleyebilmek için TEDMEM olarak en iyi bildiğimiz yerden "eğitim"den başlamaya karar verdik. Yalnızca ülkemizde değil dünya genelinde de artan salgın, afet, iklim değişikliği gibi krizlerin yarattığı belirsizliklerle başa çıkmaya çalıştığımız bu süreçte eğitimin dönüştürücü ve yapıcı gücüne hiç olmadığı kadar ihtiyaç duyduğumuzun farkındayız. COVID-19 salgını ile de tecrübe ettiğimiz üzere eğitim öğretim süreçlerinin krizlerden büyük ölçüde etkilendiğini ve bu etkiyi en fazla hisseden grupların başında ise ne yazık ki çocukların geldiğini biliyoruz. Bu nedenle önceliğimizi çocuğa, çocuğun fiziksel, sosyal-duygusal ve bilişsel iyi olma haline vererek yola çıktığımızı vurgulamak isteriz.

Yakın geçmişte yaşadığımız depremler afetlere hazırlıklı olmanın önemini ve gelecekteki olası tehlikelerin afete dönüşmesini engelleyecek tedbirlerin aciliyetini bir kez daha gösterdi. TEDMEM olarak, toplumların bu beklenmedik durumlar karşısında direncini ve esnekliğini artırmada eğitim sistemlerine büyük roller düştüğünün bilincindeyiz. Bu bilinçle, uzun süredir toplumumuzun afetlere hazırlıklı hale gelebilmesi için eğitimin dönüştürücü ve iyileştirici gücünden nasıl fayda sağlayabileceğimiz üzerine çalışmaya devam ediyoruz. Çalışmamızda, önlenebilir tehlikelerin afetlere dönüşmesini engelleyebilecek toplumsal bir anlayış değişikliğini esas alarak eğitim sistemimizin bu anlayış değişikliğini mümkün kılabilecek şekilde dönüşümüne katkıda bulunmayı hedefliyoruz

TEDMEM olarak çocuklarımızın güvenli bir şekilde eğitim öğretime devam edebilmeleri için var gücümüzle çalışmaya devam ediyoruz. Çalışmalarımızın çocuklarımızın geleceği için daha sürdürülebilir ve güvenli bir dünya inşasına katkıda bulunmasını umut ederek bültenimizi ilginize sunarız.

TEDMEM Ekibi

PROF. DR. KEZBAN ÇELİK İLE GENÇLİĞE BAKIŞ VE TÜRKİYE'DE GENÇ OLMAK ÜZERİNE

SINAVLARIN GÖLGESİNDE EĞİTİM SİSTEMİ

2022 EĞİTİM DEĞERLENDİRME RAPORU

YENİ BİR EĞİTİM ANLAYIŞI ŞART

BİR BAKIŞTA EĞİTİM 2022: TÜRKİYE ÜZERİNE DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

YKS 2023'E İLK BAKIŞ

WWW.TEDMEM.ORG

FACEBOOK.COM/TEDMEM

TWITTER.COM/TEDMEM

YOUTUBE.COM/TEDMEMORG2012

SÖYLEŞİ

PROF. DR. KEZBAN ÇELİK İLE GENÇLİĞE BAKIŞ VE TÜRKİYE'DE GENÇ OLMAK ÜZERİNE

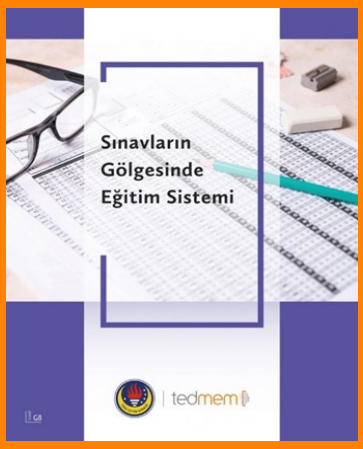
Odağımıza gençleri aldığımız söyleşimizde, gençlik sosyolojisi alanında çok değerli çalışmaları olan, TED Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Kezban Çelik'i konuk ettik. Bir kavram olarak gençlik tanımının tarihsel ve toplumsal inşa süreci, "ne eğitimde ne istihdamda olan" gençler, genç işsizliği, Türkiye'de genç olma deneyimleri ve eğitimin bu kapsamdaki rolü gibi önemli konulara değindiğimiz söyleşimizi paylaşmaktan mutluluk duyarız. Söyleşimizden öne çıkan kesitler şöyledir:

- Nüfusun yaşa bağlı kategorileştirilmesinin içinde gençliğin yeri yok. Genç, aslında olmadığı yerden tanımlanıyor. Ne diyelim; açıkça çocuk değil, çünkü çocuk için elimizde bir tanım var ve açıkça yetişkin değil, yetişkin için de elimizde bir tanım var.
- Daha çok eğitim, daha çok eğitim... Ama "neden daha çok eğitim?" sorusunun cevabı yok. "Niye okuyorum o zaman?" diyor genç. Bu, birçok genç için gayet geçerli ve sorulabilir bir soru.
- Profesyonelleşmeye izin vermeyen, belki geleceği garanti altına alabilecek bir emeklilik sistemine izin vermeyen, kayıt dışı, düşük ücretli, uzun saat çalışmalı, yorucu, yaratıcı olmayan, çoğu durumda çalışma saatlerinin uzunluğuna bağlı olarak yaşıtlarıyla sosyal ilişkisi sınırlı, siyasal katılımı düşük, boş zamanı az oluyor gençlerin. Bütün bunların içinden dünyaya bakmak ve yaşamaya çalışmak hiç kolay bir şey değil diye düşünüyorum.
- Eğitimin kitleselleşmesi her zaman negatif sonuçlanmak zorunda değil. Aslında eğitimi değersizleştirmek tam da iş piyasasının istediği sonuç. Bunun üzerinden ücretleri aşağıya çekebiliyor. Dolayısıyla buraya yenilmemek gerekiyor.
- Ailesinin ilk üniversitede okuyan genç kadını olmanın o aileye, o kadına neler kattığını biliyorum, bunu görüyorum. Evet Kitleselleşmeyle birlikte yükseköğretim artık sahip olduğu imtiyazları kaybetmeye başlıyor ama ben hâlâ eğitimin kitleselleşmesinden yanayım. Bir kere, kadınlar için çok fark ediyor.
- 15-24 yaş arası %15'in üzerinde olduğunda da genç toplum deriz. Evet, Türkiye bu sınıflamada hâlâ genç ve Avrupa'nın en genç nüfusuna sahip ülkesi. Önümüzdeki yıllarda, belki 2050'ye kadar oransal azalmayı göreceğiz ama sayısal olarak baktığımızda hâlâ büyük bir nüfus olacak. Peki, Türkiye fırsat penceresini kullanabildi mi? Hayır.

Yazının tamamı için tıklayınız.

YAYIN

SINAVLARIN GÖLGESİNDE EĞİTİM SİSTEMİ

Geçmişten günümüze kademeler arası geçiş sistemlerinin temel varsayımlarını ve ortaya çıkardığı sorunları irdelemek ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek üzere hazırladığımız Sınavların Gölgesinde Eğitim Sistemi başlıklı raporumuz "Ortaöğretime Geçiş", "Yükseköğretime Geçiş" ve "Kademeler Arası Geçiş Uygulamalarına İlişkin Öneriler" olmak üzere üç ana başlıktan oluşmaktadır. Raporda; kademeler arası geçiş sistemindeki geçmiş uygulamalar, bu uygulamaların değiştirilme gerekçeleri, geçmişten günümüze kademeler arası geçiş uygulamalarının kronikleşmiş sorunları ve bu sorunların ortadan kaldırılmasında etkili olacak temel ilkeler ve uygulama esaslarını içeren önerilere yer verilmektedir. Raporda geliştirilen çözüm önerilerinde şu temel ilkeler esas alınmıştır:

- Öğrencinin yararı, bütünsel gelişimi ve iyi olma hali önceliklendirilmelidir.
- Okulda verilen eğitim kıymetlendirilmelidir.
- Eğitim öğretim süreçleri test odaklı olmaktan çıkarılmalı, yaşam becerilerini geliştirmeye odaklı olarak güçlendirilmelidir.
- Okul dışındaki özel ders, kurs ve test odaklı basılı kaynaklara bağımlılık ortadan kaldırılmalıdır.
- Yapılacak düzenlemeler bütünsel, sürdürülebilir, tutarlı ve uzun vadeli olarak planlanmalıdır.

Çözüm önerilerine ilişkin başlıklar ise şu şekildedir:

- Eğitim sisteminin sınav odaklı, ezbere dayalı yapısını ortadan kaldıracak bir yapılandırmaya gidilmelidir.
- Ortaöğretime geçiş sınavı, tüm öğrencilerin odağı olmaktan çıkarılmalıdır.
- "Lise" kademesinin işlevi yeniden gözden geçirilmelidir.
- Yükseköğretime geçiş sistemi hazırbulunuşluk ve yeterlik önkoşullarına dayalı yerleştirmeye doğru evrilmelidir.
- Üniversitelerin niceliksel gelişiminden ziyade niteliksel gelişimi ön planda tutulmalıdır.
- Mesleki eğitim, nitelik odaklı ve bütünsel bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Raporun tamamı için tıklayınız

YAYIN

2022 EĞİTİM DEĞERLENDİRME RAPORU

2022 yılında Türkiye'de eğitimde yaşanan gelişmeleri değerlendirmek ve sorun alanlarına ilişkin öneriler sunmak amacıyla hazırladığımız 2022 Eğitim Değerlendirme Raporunda öncelikle 2022 yılı için öne çıkan gelişmeler özetlenmiş, ardından değerlendirmeler ve öneriler sunulmuştur. Raporun, okuyucunun başka bir kaynağa ihtiyaç duymaksızın Türkiye'de eğitimin geçen bir yılını anlamasına ve sorgulamasına katkı sunması amaçlanmaktadır. Rapordan öne çıkan değerlendirme ve önerilerden bazıları şöyledir:

Yönetişim ve Finansman

- Türkiye'de eğitim sisteminin iyileştirilmesi amacıyla hedef odaklı politika öncelikleri belirlenmektedir. Ancak okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, mesleki eğitimin güçlendirilmesi, öğretmenlerin desteklenmesi gibi hedeflerin nitelikten çok niceliksel iyileşmelere odaklanması, bu politika önceliklerinin güvenilir ve sürdürülebilir eylemlere dönüşmesiyle ilgili soru işaretleri oluşturmaktadır.
- Türkiye'de eğitime ayrılan kamu kaynakları, dünya genelinde kabul edilen minimum eşik değerin altında kalmaktadır. Bugün eğitim finansmanında kamu kaynaklarının artırılmasına duyulan ihtiyaç, her zamankinden daha fazladır.
- Eğitime ayrılan kamu kaynaklarının artırılmasının yanı sıra mevcut kaynakların etkin ve adil kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Temel Eğitim ve Ortaöğretim

- "Okul öncesi eğitim seferberliği", okullaşma oranlarını artırmaya yönelik önemli radikal adımları içermektedir. Ancak "her ne koşulda olursa olsun okul öncesi eğitim" fikrini savunurken "nitelikli bir okul öncesi eğitim" ilkesi göz ardı edilmemelidir.
- Önceki yıllara kıyasla daha fazla okul öncesi öğretmeni ataması yapılmış olmasına rağmen ayrılan kontenjan, alanda ihtiyaç duyulan öğretmen açığını kapatmaya yetmemiştir. Bu ihtiyacın ücretli öğretmen istihdamıyla karşılandığı düşünülmektedir.
- 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye'de 5 yaş grubundaki 219.356 çocuk ne okul öncesi ne de ilkokul kademesinde eğitime başlamıştır.
- 2021-2022 eğitim öğretim yılında zorunlu eğitim çağındaki yaklaşık 570 bin çocuk okul dışında kalmıştır. Okul dışında kalan çocukların %71'ini ortaöğretim kademesine devam etmesi gereken 14-17 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitim

- Mesleki eğitim merkezlerindeki öğrenci sayısı son bir yılda yaklaşık 159 binden 1 milyon 200 bine yükselmiştir. Okulların ve işletmelerin bu ani ve büyük artışı, nitelikli bir eğitim vererek karşılayacak kapasiteye sahip olup olmadıkları bilinmemektedir. Bu merkezlerde yürütülen süreçlerin nasıl denetlendiği konusunda da soru işaretleri bulunmaktadır.
- Mesleki ve teknik eğitimde son yıllarda üretimden elde edilen gelirler ile patent, faydalı model, tasarım ve marka tescili konularında önemli başarılar sağlanmaktadır. Ancak bu başarıların yalnızca niceliksel yönüne vurgu yapmak yerine bu sürecin öğrenci kazanımları üzerindeki etkilerine de odaklanılması gerekmektedir.
- Mesleki eğitim merkezlerinde açılan kontenjanlar ile işgücü piyasasındaki açık iş pozisyonlarının nicelik ve nitelik açısından uyumu sağlanmalıdır.

Ölçme Değerlendirme ve Kademeler Arası Geçiş

- Merkezi sınav puanı ile yerleştirme yapılan programların yarısından fazlasına yerleşen en başarılı öğrenci dâhi ilk %10'luk dilimde yer almamaktadır. Bu haliyle merkezi sınav, varlık amacına hizmet etmemektedir.
- Baraj puan uygulamasının kaldırılmasıyla örgün yükseköğretim programlarına yerleşen adayların sayısı son beş yılın en yüksek değerine ulaşmıştır. Buna karşılık, sınava başvuran adayların üçte ikisi herhangi bir yükseköğretim programına yerleşememiştir.
- Üniversite kapılarındaki yığılmanın önlenmesi için yükseköğretime geçiş sistemi ilgi, yetenek ve ön öğrenmeleri temel alan bir geçiş sistemine doğru evrilmelidir.

Öğretmenlik ve Mesleki Süreç

- 2022 yılında atanan öğretmen sayısı, Millî Eğitim Bakanlığının öncelikli hedeflerini gerçekleştirmek için yeterli değildir.
- Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yazılı Sınavı'na giren öğretmenlerin %97,6'sı 70 ve üzerinde puan almıştır. Sistemde görev yapmakta olan, öğretmenlikte en az 10 yıl hizmeti bulunan öğretmenlerin %91,4'ü, tüm öğretmenlerin ise %58'i uzman öğretmen ya da başöğretmen unvanına sahiptir
- Öğretmen yetiştirme süreci "nitelikli öğretmen" önceliği üzerinden yapılandırılmalıdır.
- Öğretmenlerin mesleki gelişim faaliyetlerinin süresinin değil etkililiğinin ve verimliliğinin artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Raporun tamamı için tıklayınız.

YAYIN

YENİ BİR EĞİTİM ANLAYIŞI ŞART

Bir seçim süreci daha geride kalırken, TEDMEM olarak her zaman olduğu gibi yeni siyasi dönemde de eğitim sistemimizde öncelikle ele alınması gereken meseleleri inceleyerek politika önerileri geliştirdik ve yeni dönemde "Yeni Bir Eğitim Anlayışı Şart!" vurgusu yaptık. Raporda yer alan önerilerden bazıları şöyledir:

Ezbere Dayalı Eğitim Sistemi

- Eğitim sistemi, öğrencilere çağın gerektirdiği eleştirel düşünme, analiz etme, sorgulama, problem çözme, öz yönetim gibi üst düzey becerileri kazandıracak bir yapıya kavuşturulmalıdır.
- Çocukları ezber bilgiye yönlendiren kurs ve etüt merkezlerinin faaliyetlerine son verilmelidir.

Mesleki Eğitim

- Mesleki eğitim merkezlerinde sektörle tamamen bütünleşmiş bir eğitime odaklanılmalı, zorunlu eğitim çağında kazanılması gereken temel becerileri de kapsayan bir eğitim sunulmalıdır.
- Ulusal ve uluslararası eğilimler incelenerek "geleceğin meslekleri" belirlenmelidir.

Öğretmenlik

- Öğretmenlik bir ihtisas mesleğidir ve ustalık gerektirir. Diğer profesyonel meslek grupları gibi profesyonel standartlara ve uygulamalara sahip olmalıdır.
- Eğitim fakülteleri çağın ihtiyaçlarına ve teknolojik gelişmelere göre yeniden yapılandırılmalıdır.

Kademeler Arası Geçiş Sistemleri

- Nitelikli okul kandırmacasından ibaret olan ortaöğretime geçiş sınavı tüm öğrencilerin odağı olmaktan çıkarılmalıdır.
- Eğitim sisteminin bütününde "ölçülenin öğretildiği değil öğretilenin ölçüldüğü" bir anlayış değişikliğine gidilmelidir.

Yükseköğretim

- Yükseköğretim sisteminin katı ve merkeziyetçi yapılanması terk edilmeli; YÖK, uyum ve koordinasyon merkezi olarak yeniden yapılandırılmalıdır.
- Yükseköğretim diploması, işgücü piyasasında beklenen avantajı yaratmalı; işgücü piyasasının talep ettiği bilgi ve becerilere sahip olunduğunun garantisi olmalıdır.

Krizlere Dayanıklı Eğitim Sistemi

- Eğitim sistemi beklenmedik kriz durumlarına karşı esnek öğrenme ve öğretme çözümleri geliştirmek üzere hazırlıklı olmalıdır.
- Gelecekte yaşanabilecek olası doğal afet ve salgın gibi durumlar için acil durum eylem planı oluşturulmalıdır.

Raporun tamamı için tıklayınız.

DEĞERLENDİRME

BİR BAKIŞTA EĞİTİM 2022: TÜRKİYE ÜZERİNE DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

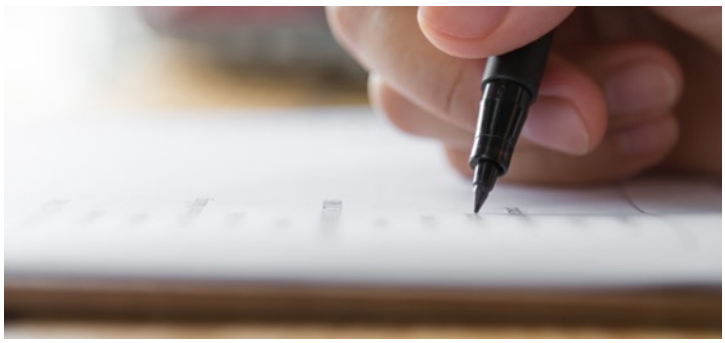
TEDMEM olarak, OECD tarafından yayımlanan Education at a Glance 2022 raporunda yer alan 100'den fazla veri tablosunu ve grafiği inceleyerek, uluslararası karşılaştırmalarda anlamlı olabilecek ve eğitim sistemimizin ihtiyaçları bağlamında yol gösterebilecek Türkiye verilerini süzdük; eğitim sistemimizde halihazırda var olan ya da olması gereken gelişmeler üzerinden değerlendirmelerimizi sunduk. Ülkelerin öğrencilerine nitelikli eğitim sağlamada hangi noktada olduklarının değerlendirilmesine yardımcı olan temel göstergeleri; eğitim süreçlerinin çıktıları, eğitime erişim, eğitime ayrılan finansal kaynak ile öğretmenler, öğrenme ortamları ve okullar olmak üzere dört temel başlık altında inceledik. Rapordan öne çıkanlar şöyledir:

- Türkiye, 18-24 yaş aralığında ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranının (%32,2) en yüksek olduğu OECD ülkesidir.
- Türkiye, hem yükseköğretim hem de ortaöğretim mezunlarının istihdam oranlarının en düşük olduğu OECD ülkesidir.
- Türkiye'de yükseköğretim mezunu olan ve tam zamanlı çalışan kadınlar, aynı şartlarda çalışan erkeklerin gelirlerinin %82'si kadar gelir elde edebilmektedir.
- Türkiye, 3-5 yaş aralığında erken çocukluk eğitimine katılım oranının en düşük olduğu OECD ülkesi olmuştur.
- Yükseköğretime kayıtlı öğrenciler arasında ön lisans programlarındaki öğrenci oranının en yüksek olduğu OECD ülkesi Türkiye'dir.
- Türkiye tüm eğitim kademelerinde öğrenci başına en düşük harcama yapan OECD ülkeleri arasındadır. Türkiye'de öğrenci başına yapılan harcama ortalama 5.743 dolar iken OECD ortalamasında 11.990 dolardır.
- Türkiye'de yükseköğretim öncesi kademelerde hane halkının üstlendiği eğitim harcamaları OECD ortalamasının iki katından fazladır.
- Türkiye'de mesleğe yeni başlayan bir öğretmen en üst kıdeme ulaştığında başlangıç maaşından yalnızca %9 daha fazla maaş alırken OECD ortalamasında bu fark %64-67 arasındadır.
- OECD ülkeleri içinde en uzun yasal çalışma saatlerine sahip okul müdürleri Türkiye'dedir.

Raporun tamamı için tıklayınız.

GÖRÜŞ

YKS 2023'E İLK BAKIŞ

17-18 Haziran 2023 tarihlerinde uygulanan YKS 2023'ün ilk sayısal verilerini inceledik, geçen yılla karşılaştırmalı olarak değerlendirdik. Değerlendirmelerimizden öne çıkanlar şöyledir:

- YKS'ye başvuran aday sayısı geçen yıla göre %9 (293.125 kişi) oranında artmıştır. Baraj puanlarının olmaması, 6 Şubat Maraş depremlerinden etkilenen öğrenciler ve yükseköğrenime devam etmek isteyen 34 yaş üstü kadınlar için ayrıca kontenjan tanımlanması gibi faktörlerin bu artışta etkili olduğu tahmin edilmektedir.
- Sınava başvuran adayların 531.805'i sınava girmemiştir. Sınava başvuran yaklaşık her dört kişiden biri AYT oturumuna, her iki kişiden biri ise YDT oturumuna katılmamıştır. Sınava başvurduğu halde girmeyen yarım milyonu aşkın aday için basılan sınav kitapçıkları, görevlendirilen personel ve salon planlamaları göz önünde bulundurulduğunda kaynak israfının önlenebilmesi için sınava girmeme gerekçeleri araştırılmalı ve tekrarının önlenmesi için tedbirler alınmalıdır.
- 2023 yılında yükseköğretim programlarının toplam kontenjanı 1.121.683 olmuştur.
- 2023 yılında TYT baraj puanı 160 olsaydı sınava giren adayların %86,77'si barajı geçmiş olacaktı. Adayların 396.174'ü ise barajı geçemeyecekti.
- Sınava giren adayların %3,4'ünün (100.510 kişi) TYT'de 1 neti dâhi yoktur. Adı üstünde temel yeterlikleri değerlendirmeyi hedefleyen TYT alt testlerindeki doğru cevap ortalamalarının düşüklüğü de en az lise mezunu olan adayların hayata etkin katılmak için gereken temel bilgi ve becerilere sahip olup olmadıkları konusunda önemli soru işaretleri oluşturmaktadır.
- 2023 yılında tercih yapacak adayların en düşük başarı sırası uygulaması aynı kalmıştır.
- Fen Bilimleri testinde sıfır doğru cevap sayısı olan aday oranı TYT'de 2022 yılında yaklaşık %13 iken 2023 yılında %19'a; AYT'de ise 2022 yılında yaklaşık %13 iken 2023 yılında %19'a çıkmıştır.
- Doğru cevap sayısı 0-1 olan aday oranı AYT matematikte yaklaşık %12, TYT matematikte ise yaklaşık %11 olmuştur. Doğru cevap sayısı dağılımına göre en yüksek aday oranı 0-1 aralığında doğru cevabı olan adaylardır.

Yazının tamamı için tıklayınız.

tedmem

Türk Eğitim Derneği
Kocatepe Mah. Kızılırmak Cad. No:8
Çankaya / Ankara
0 (312) 939 50 00
info@tedmem.org